

El paper dels serveis no turístics en el saldo exterior d'Espanya

El sector exterior espanyol acumula 12 anys consecutius de superàvit. Un èxit que va demostrar la seva fortalesa l'any passat, quan el saldo per compte corrent va sobreviure a la crisi energètica, que va provocar un fort encariment dels productes energètics importats i un intens deteriorament de la balança comercial. Aquest empitjorament de la balança de béns va ser compensat per la millora del superàvit per turisme, gràcies a la recuperació dels fluxos de turistes després de la pandèmia, i també per l'ampliació del superàvit dels serveis no turístics, fins al 2,3% del PIB, 5 dècimes per damunt de l'any anterior. La veritat és que els serveis no turístics han anat adquirint un protagonisme creixent en el comportament del saldo exterior espanyol i, des del 2008, venen registrant superàvit. Així, els ingressos per serveis no turístics han passat de representar el 5,1% del PIB el 2014 al 7,1% el 2022 i ja representen el 16,4% de les exportacions espanyoles de béns i de serveis. En aquest article, revisem el comportament de les activitats que l'integren.

Els tipus de serveis no turístics

En descompondre el saldo dels serveis no turístics,¹ apareixen com a majors contribuïdors tres activitats. Per ordre de contribució al saldo total, aquestes activitats són: els serveis empresarials, els de transport i els de telecomunicacions, informàtica i informació.

Els serveis empresarials² són els majors contribuïdors al superàvit exterior dels serveis no turístics, amb un saldo que s'ha ampliat fins al 0,7% del PIB el 2022 des del 0,5% del 2014. També representen el major pes en el total d'ingressos no turístics, amb el 34%.

Els serveis de transport, que inclouen tant el de passatgers com el de mercaderies, marítim, aeri, ferroviari i per carretera, presenten un superàvit del 0,6% del PIB, un saldo que s'ha mantingut relativament estable, ja que, el 2014, era del 0,5%. Pel que fa als ingressos, aquest sector concentra el 26% del total de les exportacions de serveis no turístics.

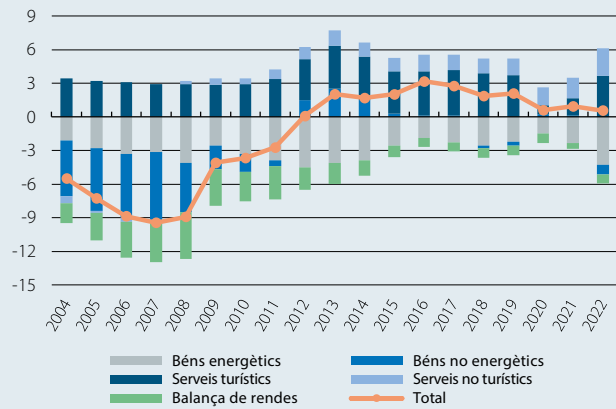
Completant el podi, els serveis de telecomunicacions, informàtica i informació presenten un saldo del 0,4% del PIB i s'han mantingut constants des del 2014, tot i que han mostrat una certa volatilitat al llarg d'aquest període. Aquest sector aporta el 16% dels ingressos dels serveis no turístics.

No obstant això, el grup d'«altres serveis», amb un pes reduït en els ingressos (el 19%), destaca per l'augment del

1. A partir de l'enquesta de comerç internacional de serveis (ECIS) de l'INE, un qüestionari digital realitzat a les empreses i a les institucions de diferents sectors de serveis no turístics sobre les seves exportacions/ingressos i importacions/pagaments realitzats. Les dades són trimestrals i estan disponibles des del 1T 2014 fins al 4T 2022.

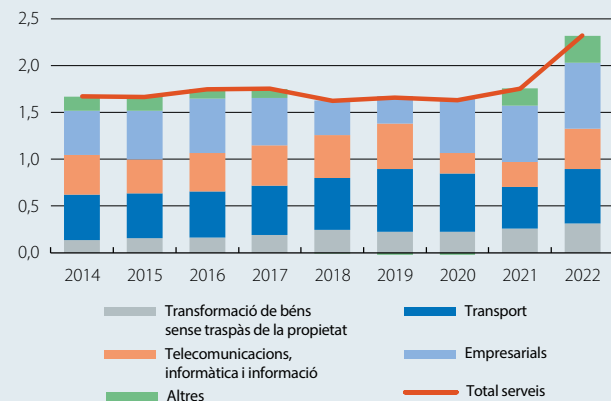
2. Els serveis empresarials es componen de les següents activitats: els serveis relacionats amb el comerç, el lloguer, la transformació i la reparació de béns, els serveis professionals i de consultoria en administració d'empreses, els serveis d'R+D i els serveis tècnics d'arquitectura, enginyeria i científics.

Espanya: balança per compte corrent
(% sobre el PIB)

Nota: Dades estimades per al 2022 i previsió per al 2023, seguint la classificació CUCI.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de DataComex i del Banc d'Espanya.

Espanya: saldo exterior per tipus de servei no turístic
(% del PIB)

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

seu superàvit, que ha passat del 0,1% el 2014 al 0,3% el 2022. En aquest grup es troben els serveis de propietat intel·lectual, que és l'únic segment que presenta un dèficit, tot i que l'ha reduït a la meitat en el període.

Els sectors que creixen més

A banda dels sectors que contribueixen més al superàvit dels serveis no turístics, és rellevant veure els que registren un major creixement dels ingressos. Com es pot apreciar a la primera taula, les activitats amb un pes menor són les que han crescut a un ritme més elevat. Aquest és el cas dels serveis personals, culturals i recreatius (que inclouen els serveis educatius, de salut i audiovisuals), amb un creixement acumulat del 121% des del 2014, o dels serveis de la propietat intel·lectual (300%).

Així mateix, els serveis empresarials, atesos el seu pes elevat i el seu avanç notable, del 92,5% des del 2014, són els que més han contribuït al creixement dels ingressos per

Ingressos i saldo per tipus de servei

Tipus de servei	Ingressos (variació 22/19, %)	Ingressos (variació 22/14, %)	Pes del total d'ingressos (2022, %)	Saldo en % del PIB (2022)	Saldo en % del PIB (2014)
Personals, culturals i recreatius	77,0	120,8	2,4	0,1	0,0
Transformació de béns sense transp.	47,0	163,9	4,9	0,3	0,1
Propietat intel·lectual	41,0	300,6	4,5	-0,1	-0,2
Empresarials	39,2	92,5	33,9	0,7	0,5
Assegurances i pensions	31,7	65,1	6,7	0,0	0,1
Total serveis	29,5	80,2	100,0	2,3	1,7
Financers	26,1	24,7	2,7	0,1	0,1
Transport	24,5	73,0	25,9	0,6	0,5
Manteniment i reparació	18,6	91,0	2,1	0,1	0,1
Telecomunicacions	14,2	62,6	15,8	0,4	0,4
Béns i serveis de les AP	-8,4	-2,6	0,1	0,0	0,0
Construcció	-19,3	-38,8	0,9	0,1	0,1

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

Percentatge del total d'exportacions de serveis no turístics

Tipus de servei	Europa	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àfrica	Àsia	Oceania
2014	62,3	13,1	10,8	4,3	9,1	0,5
2015	62,5	13,6	9,7	4,0	9,5	0,6
2016	61,4	13,8	8,7	3,7	11,7	0,6
2017	62,9	14,4	8,7	3,5	9,9	0,6
2018	63,9	14,6	8,2	3,4	9,4	0,5
2019	64,8	14,5	7,7	3,0	9,4	0,5
2020	66,9	14,1	7,1	2,9	8,6	0,4
2021	66,0	15,0	6,5	3,4	8,7	0,4

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

serveis no turístics. Així i tot, les dades mostren un patró important: l'augment dels ingressos procedents de les activitats basades en el coneixement, fins al 57% dels ingressos totals, mentre que sectors amb un capital tangible més gran, com la construcció o el manteniment i les reparacions, han perdut rellevància pel que fa al seu pes i al seu dinamisme.

On exportem?

Malgrat que és important la desagregació per tipus de serveis no turístics a l'hora d'explicar el comportament d'aquesta balança en els últims anys, també ho és la desagregació geogràfica. Com es pot veure a la segona taula, Europa és, amb escreix, la destinació on s'exporten més aquests serveis, amb el 66% de les exportacions. Després d'Europa, les destinacions més importants són l'Amèrica del Nord i Central (el 15%), Àsia (el 8,7%), l'Amèrica del Sud (el 6,5%), l'Àfrica (el 3,4%) i Oceania (el 0,4%). Aquesta distribució representa una diversificació geogràfica major que l'existent en el comerç de béns, on Europa representa el 74% de les exportacions totals. També cal destacar el canvi de dinàmiques comercials des del 2014, on es pot apreciar la importància creixent d'Europa (+3,7 p. p.) i de l'Amèrica del Nord i Central (+2 p. p.), en detriment dels

ingressos procedents de l'Amèrica del Sud (-4,3 p. p.) i d'Àsia en menor mesura (-0,4 p. p.). El menor pes dels ingressos procedents de l'Amèrica del Sud està vinculat a la caiguda dels ingressos de les activitats de construcció i infraestructures a la regió després de la forta expansió registrada en la primera dècada d'aquest segle.

En definitiva, els serveis no turístics s'han convertit en una de les partides més importants en la compensació del desequilibri de la balança de béns espanyola, la qual cosa reflecteix la internacionalització creixent de les empreses de serveis espanyoles i l'elevada capacitat competitiva d'activitats amb un alt potencial de creixement i més vinculades al coneixement. La major sofisticació, el contingut tecnològic i la productivitat mitjana en serveis com els d'enginyeria, consultoria o recerca i desenvolupament han permès que la seva competitivitat no estigui tan determinada pel preu, sinó per aspectes relacionats amb la diferenciació del servei, amb la innovació i amb la qualitat del capital humà.

Jaume Servert Banegas